

Πανοραμική φωτογραφία του Σκίνακα (credit Β. Χαρμανδάρης).

Τριάντα πέντε χρόνια πριν γραφόταν ιστορία. Η Κρήτη αποκτούσε ένα τηλεσκόπιο που έμελλε να φέρει ακόμα πιο ψηλά τα ακαδημαϊκό οικοσύστημα του ΙΤΕ και του Πανεπιστημίου Κρήτης, του πρώτου στην Ελλάδα που αποκτούσε ένα ερευνητικό Αστεροσκοπείο στο οποίο μπορούσε να εκπαιδεύει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους φοιτητές του.

Ο Σκίνακας περνούσε στην επιστημονική βιβλιογραφία και έπαιρνε το διαβατήριό για ακόμα μεγαλύτερες διαδρομές προς την κορυφή, με επιτυχίες που έχουν σημαδέψει την 35ετή διαδρομή του βάζοντας τις βάσεις για το μέλλον, το οποίο πλέον περνάει μέσα από το Ινστιτούτο Αστροφυσικής, ένα όνειρο χρόνων που έγινε πράξη πριν από τρία χρόνια.

Μέσα σε αυτά τα 35 χρόνια δεν κοίταξαν τα άστρα μόνο οι επιστήμονες, αλλά και αμέτρητοι φοιτητές που εμπνεύστηκαν και δραστηριοποιήθηκαν σε αυτό το κορυφαίο πια κέντρο έρευνας, και ακόμα περισσότεροι Κρητικοί που “ήπιαν λίγο από το νερό της γνώσης”, μέσα από την πρωτοβουλία του Αστεροσκοπείου να ανοίγει τις πύλες του στο κοινό τα καλοκαίρια, και φυσικά η τοπική κοινωνία που υπερήφανα κοιτάζει το πρόστιο αυτό επίτευγμα.

Οι άνθρωποι που άφησαν το στίγμα τους στη μεγάλη αυτή προσπάθεια, οι πρωτοπόροι και οι συνεχιστές τους, μιλούν στη “Νέα Κρήτη” για το Αστεροσκοπείο του Σκίνακα- την κοινή ερευνητική υποδομή του Πανεπιστημίου Κρήτης, του ΙΤΕ και του Ινστιτούτου Max Planck στη Γερμανία- που συνεχίζει να κάνει υπερήφανους τους Κρητικούς. Καταθέτουν τις μνήμες, τα όνειρα, τις προσδοκίες, αλλά και τους στόχους για το μέλλον μέσα από αυτό το αφιέρωμα της “Ν.Κ.” στη σημαντική επέτειο.

Καθηγητής Βασίλης Χαρμανδάρης, Διευθυντής Σκίνακα

«Τηλεπικοινωνίες και ασφάλεια δορυφόρων το επόμενο άλμα»

«Σεβασμός και εκτίμηση προς όλους όσους εργάστηκαν σκληρά πριν από όλους εμάς για να κάνουν ένα τόσο σημαντικό όραμα όπως αυτό του Αστεροσκοπείου Σκίνακα πραγματικότητα», είναι το κυρίαρχο συναίσθημα για αυτή την επέτειο, σύμφωνα με τον διευθυντή του Αστεροσκοπείου και επικεφαλής του Ινστιτούτου Αστροφυσικής του ΙΤΕ, καθηγητή Βασίλη Χαρμανδάρη. «Με τον τρόπο αυτό έδωσαν σε εμάς τη δυνατότητα να προγραμματίζουμε ακόμη πιο εύκολα φιλόδοξα ερευνητικά, και όχι μόνο, σχέδια για το μέλλον», σημειώνει ο καθηγητής, ο οποίος δίνει και το στίγμα των επόμενων στόχων: «Θα ήθελα το Αστεροσκοπείο να αποκτήσει το συντομότερο δυνατόν ένα δεύτερο οπτικό τηλεσκόπιο διαμέτρου περίπου 1,5 μ., για να μπορέσουμε, μετά την ποιοτική εκπαίδευση και την πρωτοποριακή έρευνα, να αναπτύξουμε πιο ευέλικτα και τον τρίτο πυλώνα στον οποίο θα στηριχτεί το Αστεροσκοπείο στη μελλοντική του πορεία: αυτόν της παροχής υπηρεσιών σε θέματα διαστημικών οπτικών τηλεπικοινωνιών και ασφάλειας δορυφόρων. Επιπλέον να έχουμε σύντομα ένα νέο κτήριο/πολυκώρο, το οποίο θα μας δώσει τη δυνατότητα να προσφέρουμε μια ποιοτική εμπειρία ξενάγησης στους επισκέπτες μας, αλλά και να συμβάλουμε σε συνεργασία με τον Δήμο Ανωγείων στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής με δράσεις αστρονομικού τουρισμού».

Η πορεία είχε τις στιγμές που χάρισαν χαμόγελα, αλλά και τις δύσκολες και στενάχωρες: «Η πιο δύσκολη στιγμή ήταν όταν συνειδητοποιήσα, μόλις ανέλαβα ως διευθυντής, πόσο πολύπλοκο θα ήταν να αποκτήσουμε την άδεια δόμησης για τα δύο νέα κτήρια του Αστεροσκοπείου, τον νέο θόλο για τον οποίο έπρεπε να απορροφήσουμε την εγκεκριμένη χρηματοδότηση άμεσα, καθώς και αυτό του πολυκώρου εκδηλώσεων», εξομολογείται στη “Ν.Κ.” ο κ. Βασίλης Χαρμανδάρης. Όσο για την πιο ευχάριστη, αυτή ήταν «όταν αποκτήσαμε την τελική άδεια και ξεκίνησαν τα έργα λίγο πριν το τέλος του 2020».

Αστεροσκοπείο Σκίνακα

Η Κρήτη κοιτά 35 χρόνια τ’ άστρα

Οι πρωτοπόροι και οι συνεχιστές τους ξεδιπλώνουν το κουβάρι των αναμνήσεων και βάζουν τους στόχους για το αύριο με αφορμή την επέτειο “γενεθλίων” του Αστεροσκοπείου

Νεκτάριος Ταβερναράκης, πρόεδρος ΙΤΕ

«Με όρους αριστείας και καινοτομίας»

Η δημιουργία του Ινστιτούτου Αστροφυσικής του ΙΤΕ είναι «ένα από τα κορυφαία πρόσφατα λαμπερά παραδείγματα του ρόλου που διαδραμάτισε το Αστεροσκοπείο στον Σκίνακα», σύμφωνα με τον πρόεδρο του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας, καθηγητή Νεκτάριο Ταβερναράκη. Μία «από τις σημαντικότερες συνέπειες της ίδρυσης και της λειτουργίας του Αστεροσκοπείου στον Σκίνακα από το ΙΤΕ, το Πανεπιστήμιο της Κρήτης και το Ινστιτούτο Max Planck Εξωγήινης Φυσικής (MPE) της Γερμανίας», όπως σημειώνει χαρακτηριστικά για το νέο αυτό “παιδί” του ΙΤΕ που “γεννήθηκε” λίγο μετά την ανάλυση των καθηκόντων του κ. Ταβερναράκη ως επικεφαλής της Ιδρύματος.

Όπως σημειώνει ο ίδιος, «έπειτα από χρόνια άκαρπων προσπαθειών, το δράμα της ίδρυσης του Ινστιτούτου έγινε τελικά πραγματικότητα το 2018. Το ίδιο έτος, το ΙΤΕ και το Πανεπιστήμιο Κρήτης επισφράγισαν για μια ακόμα φορά τη στενή συνεργασία τους, μέσω της σύναψης νέου Συμφωνητικού Συνεργασίας, με γνώμονα τη βέλτιστη αξιοποίηση των υφιστάμενων υποδομών και δυνατοτήτων και την περαιτέρω ανάπτυξη του Αστεροσκοπείου. Πρόκειται για ένα επιμελώς ενορκησθέν έργο χειρίσθημα, με στόχο να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη για την ελληνική Αστροφυσική Επιστήμη, συμβάλλοντας έτσι σημαντικά στην ανάπτυξη της Κρήτης αλλά και ολόκληρης της χώρας. Υπάρχουν πλέον οι προϋποθέσεις για την προσέλκυση νέων επιστημόνων που θα πλαισιώσουν την εξαιρετική ομάδα των ανθρώπων του Ινστιτούτου. Ήδη έχουν γίνει τα πρώτα βήματα προς την κατεύθυνση αυτή. Αισθάνομαι μεγάλη χαρά και ικανοποίηση για την ευόδωση της πολυτεούς και έντονης προσπάθειας που ενισχύει όχι μόνο το ΙΤΕ, αλλά και τη χώρα, σε ένα ερευνητικό πεδίο αιχμής. Είμαι αισιόδοξος για τη συνέχεια και την περαιτέρω ανάπτυξη της δραστηριότητας του Αστεροσκοπείου και του Ινστιτούτου, που υποσχονται πολλά για το μέλλον».

Ο πρόεδρος του ΙΤΕ μάς μιλάει και για το αύριο, για τον επόμενο μεγάλο στόχο που θα βάλει ακόμα πιο ψη-

λά τον πήχη. Σύμφωνα με τον κ. Ταβερναράκη, «η υποδομή του Αστεροσκοπείου του Σκίνακα αξιοποιείται με τον καλύτερο τρόπο, μέσα από την ίδρυση του Ινστιτούτου Αστροφυσικής. Στρατηγικός στόχος του Ινστιτούτου είναι να προάγει την έρευνα στον τομέα της Αστροφυσικής με όρους αριστείας και καινοτομίας, και να αποτελέσει μια κρίσιμη παράμετρο για την ισότιμη συμμετοχή της χώρας στην αλματώδη ανάπτυξη αυτού του τομέα έρευνας διεθνώς, αλλά και στην προσέλκυση και τον επαναπατρισμό αξιόλογων Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού. Συγκριτικό πλεονέκτημα του Αστεροσκοπείου αποτελεί η θέση του, σε υψόμετρο 1.750 μέτρων στον Ψηλορείτη, σε περιοχή που διακρίνεται για τις εξαιρετικές συνθήκες παρατήρησης που προσφέρει. Η ευκρίνεια της ατμόσφαιρας στον Σκίνακα τον καθιστά μοναδικό, καθώς είναι η καλύτερη που μέχρι σήμερα έχει μετρηθεί σε αστεροσκοπείο της ευρωπαϊκής ηπείρου. Αξιοποιώντας αυτά τα χαρακτηριστικά πλεονεκτήματα, αλλά και τις μοναδικές υποδομές του Αστεροσκοπείου του Σκίνακα, το Ινστιτούτο Αστροφυσικής έχει ως στόχο την προώθηση της έρευνας σε επιλεγμένους τομείς θεωρητικής και παρατηρησιακής Αστροφυσικής, αλλά και την εκπαίδευση της επόμενης γενιάς των επιστημόνων σε αυτόν τον εξαιρετικά ενεργό, και επίκαιρο ερευνητικό τομέα. Για το ΙΤΕ, η ανάπτυξη του Ινστιτούτου Αστροφυσικής και η ενίσχυση της υποδομής του Αστεροσκοπείου του Σκίνακα αποτελούν στρατηγικούς στόχους. Πρόσφατα, και έπειτα από συνεργασία του Ιδρύματος με το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και τον Ευρωπαϊ-

Το τηλεσκόπιο 1,3 μ. κάτω από το φως του Γαλαξία μας στο Αστεροσκοπείο Σκίνακα (credit Γιώργος Τριβιζδάκης).

κό Οργανισμό Διαστήματος (ESA), το Αστεροσκοπείο Σκίνακα εντάχθηκε στο πρόγραμμα “Fibre in the sky” της ευρύτερης δράσης Euro QCI (Quantum Communication Infrastructure) για την ανάπτυξη ασφαλών, κρυπτογραφημένων επικοινωνιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η απόφαση της ESA να εντάξει στο πρόγραμμα “Fibre in the sky” το Αστεροσκοπείο του Σκίνακα αποτελεί μια ακόμα αναγνώριση των πολλαπλών πλεονεκτημάτων που προσφέρει, αλλά και της προσιθιμένης αξίας που δημιουργείται με συμμάχους ανάμεσα σε διαφορετικά Ινστιτούτα του ΙΤΕ».

Και φυσικά, όπως σε κάθε τι στη ζωή υπάρχουν οι δύο όψεις, η πιο όμορφη και η πιο δύσκολη. «Η μαραθωνία προσπάθεια για τη βέλτιστη αξιοποίηση της υποδομής του Αστεροσκοπείου στον Σκίνακα, με την ίδρυση του Ινστιτούτου Αστροφυσικής, επιφύλαξε αρκετές αποτυχίες και πιασχυρίσματα. Η πιο όμορφη στιγμή ήταν βέβαια η ψήφιση από τη Βουλή, και η δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, της πράξης ίδρυσης του νέου Ινστιτούτου, του έβδομου στην οικονομία των Ινστιτούτων του ΙΤΕ», σύμφωνα με τον καθηγητή Νεκτάριο Ταβερναράκη. «Η ίδρυση του Ινστιτούτου αποτέλεσε και ένα ισχυρό αναπτυξιακό βήμα για το ΙΤΕ, μετά από

πολλά χρόνια στασιμότητας, που συνεχίστηκε λίγο αργότερα με την ίδρυση του Ινστιτούτου Πετρελαϊκής Έρευνας. Η πορεία δεν ήταν χωρίς αγωνία και δυσκολίες. Χρειάστηκε να πειστεί το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (ΕΣΥΕΤΕΚ, τότε ΕΣΕΚ), που είναι το ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο της Πολιτείας για θέματα Έρευνας και Καινοτομίας, για τη σκοπιμότητα/αναγκαιότητα ίδρυσης του νέου Ινστιτούτου. Αυτό είναι προαπαιτούμενο για την προώθηση στη Βουλή του ιδρυτικού άρθρου για τελική ψήφιση. Η διαδικασία αυτή δεν ήταν γραμμική και έκρυβε κάποιες δυσάρεστες εκπλήξεις. Παρά την αρχική απογοήτευση όμως, η προσπάθεια, που συνεχίστηκε με υπομονή και επιμονή, απέδωσε καρπούς και η αποστολή στέφτηκε τελικά από επιτυχία. Η χαρά μου γίνεται ακόμα μεγαλύτερη επειδή η ίδρυση του Ινστιτούτου απελευθέρωσε το σημαντικό δυναμικό που ήδη υπάρχει στην επιστημονική κοινότητα της Κρήτης, η οποία διαθέτει εξαιρετους αστροφυσικούς με διεθνή αναγνώριση, δημοσιεύσεις σε κορυφαία επιστημονικά περιοδικά και υψηλή ανταγωνιστική χρηματοδότηση. Γνωρίζοντας αυτούς τους ανθρώπους, είμαι σίγουρος και για τη μελλοντική επιτυχία του Ινστιτούτου Αστροφυσικής».

Γεώργιος Κοντάκης, πρύτανης Π.Κ.

«Υπερήφανο το Πανεπιστήμιο Κρήτης»

«Με υπερήφανα το Πανεπιστήμιο Κρήτης βλέπει το κρητικό Αστεροσκοπείο να κατακτά όλο και ψηλότερους στόχους», όπως αναφέρει με αφορμή την επέτειο ο πρύτανης του Ιδρύματος, καθηγητής Γεώργιος Κοντάκης. «Φέτος συμπληρώνονται 35 χρόνια από την ίδρυση του Αστεροσκοπείου Σκίνακα, μία από τις πιο επιτυχημένες ερευνητικές δομές του Πανεπιστημίου μας», σημειώνει ο πρύτανης. «Το Αστεροσκοπείο ιδρύθηκε έπειτα από μεγάλες προσπάθειες ορισμένων καθηγητών στο Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου, με σκοπό να δημιουργηθεί ένα κέντρο έρευνας στον τομέα της Αστροφυσικής που θα ξεπερνάει τα στενά όρια της Κρήτης και της Ελλάδας. Το Πανεπιστήμιο Κρήτης στάθηκε αρωγός σε αυτή την προσπάθεια από την αρχή, χρηματοδοτώντας τις κτηριακές εγκαταστάσεις και την υποστηρικτική δομή του Αστεροσκοπείου στον Σκίνακα, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην ανάπτυξη της ομάδας Αστροφυσικής του Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου μας. Σήμερα, το Πανεπιστήμιο βλέπει με υπερήφανα τις ερευνητικές επιτυχίες του, που το έχουν καθιερώσει ως ένα από τα πιο δραστήρια αστεροσκοπεία σε παγκόσμιο επίπεδο, και την προσφορά του στους κατοίκους και στους επισκέπτες του νησιού μας κάθε καλοκαίρι, με τις ξενάγησεις που προσφέρουν οι καθηγητές αστροφυσικοί. Εύχομαι ολόψυχα ακόμα περισσότερες και ακόμα πιο σημαντικές ερευνητικές επιτυχίες στο μέλλον, το Αστεροσκοπείο να συνεχίσει τον σημαντικό εκπαιδευτικό του ρόλο και να συνεισφέρει κοινωνικά με ακόμα περισσότερα δυναμικά και υψηλά ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά. Τηλεσκοπία που βλέπουν τις ψυχές και το μεγαλείο των ανθρώπων. Και πράγματι οι άνθρωποι του Αστεροσκοπείου όλα αυτά τα χρόνια μάς έχουν μαγέψει».

Σωκράτης Κεφαλογιάννης, δήμαρχος Ανωγείων

«Οι άνθρωποι του Αστεροσκοπείου μάς έχουν μαγέψει»

«Δέος, ικανοποίηση και προοπτική. Πρόκειται για το δέος που σου δίνει μια κορυφή όταν σε καλεί να την κατακτήσεις και ικανοποίηση όταν την κατακτάς, ενώ προοπτική για νέες κατακτήσεις», σημειώνει για την επέτειο 35 χρόνων από την ίδρυση του Αστεροσκοπείου στον Σκίνακα ο δήμαρχος της περιοχής που φιλοξενεί το “διαμάντι” του ΙΤΕ, αλλά και του Ψηλορείτη. Όπως αναφέρει ο δήμαρχος Ανωγείων κ. Σωκράτης Κεφαλογιάννης, «ήδη το Αστεροσκοπείο έχει ανοίξει νέες θύρες για την επιστήμη και την Τεχνολογία και παράλληλα διευρύνει τις δράσεις του στο ευρύ κοινό. Διανύουμε δρόμους παράλληλους: Ως Δήμος Ανωγείων από την ίδρυση του Αστεροσκοπείου συμμετέχουμε σε αυτή την πορεία εξέλιξης και αυτό μας ικανοποιεί. Ο Δήμος στηρίζει με κάθε τρόπο τις προσπάθειες του Αστεροσκοπείου. Είναι αρωγός σε κάθε βήμα του». Ποιες ήταν όμως οι πιο ωραίες στιγμές σε αυτή την πορεία τριών και μισής δεκαετίας; Όπως ανέφερε ο δήμαρχος, «από τη μεριά μας θα λέγαμε ότι οι πιο όμορφες στιγμές ήταν όταν βοηθήσαμε το Αστεροσκοπείο να ξεπεράσει ό,τι δύσκολες στιγμές συναντούσε στην πορεία του, για να επιτελέσει τον σκοπό του, καθώς και η καλή συνεργασία με τους ανθρώπους του επιστήμονες με σκοπό τη στήριξη, τη διάδοση του έργου τους στο ευρύ κοινό, σε μαθητές, εκπαιδευτικούς, συλλόγους και πολίτες. Ως Ανωγειανοί έχουμε τα δικά μας “τηλεσκόπια”. Τηλεσκοπία που βλέπουν τις ψυχές και το μεγαλείο των ανθρώπων. Και πράγματι οι άνθρωποι του Αστεροσκοπείου όλα αυτά τα χρόνια μάς έχουν μαγέψει».

Οι «πατέρες» του Σκίνακα θυμούνται...

■ Οι άνθρωποι που βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή της προσπάθειας για τη δημιουργία του κρητικού Αστεροσκοπίου μιλούν στη "Ν.Κ."

Ο κομήτης NEOWISE πίσω από το τηλεσκόπιο των 30 εκ. του Αστεροσκοπίου Σκίνακα.

Η μακρά διαδρομή του Αστεροσκοπίου στο Σκίνακα του Ψηλορείτη από το 1986 ως τα σήμερα είχε πολλούς σταθμούς και βασίστηκε σε γερά θεμέλια, τα οποία έχτισαν άνθρωποι που οραματίστηκαν και πάσχισαν για την επίτευξη του στόχου.

Ο τότε πρόεδρος της Διοικούσας του Πανεπιστημίου Κρήτης Γρηγόρης Σηφάκης, ο τότε πρόεδρος του ΙΤΕ Λευτέρης Οικονόμου και οι δύο ισχυροί πυλώνες πάνω στους οποίους χτίστηκε το εγχείρημα, ο πρώτος διευθυντής του Αστεροσκοπίου στον Σκίνακα Γιάννης Παπαμαστοράκης και ο διευθυντής του Ινστιτούτου Εξωγήινης Φυσικής της Γερμανίας "Max

Planck" (MPE) G. Haerendel, ήταν οι θεσμικοί φορείς κατά τη ίδρυση του Αστεροσκοπίου το 1986, οι οποίοι κατέθεσαν στη "Νέα Κρήτη" τις μνήμες από εκείνες τις μέρες και τους στόχους για το αύριο, με σημείο αναφοράς το κορυφαίο εκείνο εγχείρημα που στέφθηκε από επιτυχία.

Γρηγόρης Μ. Σηφάκης

«Επιτεύγματα μοναδικά στο είδος τους»

«Αυτό Αστεροσκοπίο του Σκίνακα λειτουργεί με εξαιρετική επιτυχία επί 35 χρόνια, αυτό οφείλεται και στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, του οποίου οι πανεπιστημιακοί δίδουν σε Ηράκλειο και Ρέθυμνο θεμελιώθηκαν υπό εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες, αναπτύχθηκαν όμως σε σχετικά σύντομο χρόνο και κατόρθωσαν πολλά στα 45 τόσα χρόνια της λειτουργίας τους».

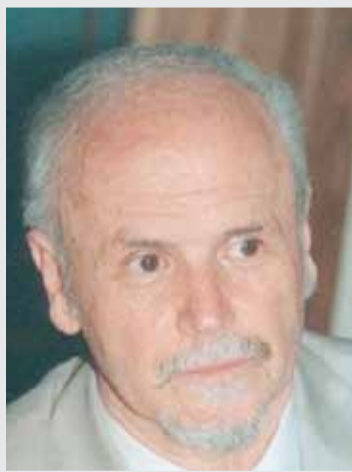

«Αυτό Αστεροσκοπίο του Σκίνακα λειτουργεί με εξαιρετική επιτυχία επί 35 χρόνια, αυτό οφείλεται και στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, του οποίου οι πανεπιστημιακοί δίδουν σε Ηράκλειο και Ρέθυμνο θεμελιώθηκαν υπό εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες, αναπτύχθηκαν όμως σε σχετικά σύντομο χρόνο και κατόρθωσαν πολλά στα 45 τόσα χρόνια της λειτουργίας τους».

Ελευθέριος Ν. Οικονόμου

«Από ένα μικρό εκπαιδευτικό Αστεροσκοπείο σε ένα σημαντικό ερευνητικό»

Το Αστεροσκοπίο του Σκίνακα (ΑτΣ) οφείλει την ύπαρξή του στις πρωτοβουλίες και στην επίμονη και συνεχή ενσασχόληση του Γιάννη Παπαμαστοράκη», αναφέρει ο τότε πρόεδρος του ΙΤΕ, ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης, Ελευθέριος Ν. Οικονόμου. «Σ' αυτή την προσπάθειά του, ο Γιάννης κατά τα πρώτα δύσκολα χρόνια είχε την αμέριστη στήριξη του τότε προέδρου της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Κρήτης, Γρηγόρη Σηφάκη, του προέδρου του Δ.Σ. του ΕΚΕΚ (μετέπειτα ΙΤΕ) και φυσικά του διευθυντή του ΜΡΕ, G. Haerendel. Θυμάμαι τις συχνές συναντήσεις μας (του Σηφάκη και εμού) με τον καθηγητή Haerendel με θέμα το Αστεροσκοπείο, αλλά και τις ενημερωτικές διηγήσεις του Haerendel για τις δραστηριότητές του στα φιλόδοξα και πολυέξοδα προγράμματα της εξωγήινης έρευνας. Φυσικά θυμάμαι τις άοκνες προσπάθειες του Γιάννη για την αντιμετώπιση όλων των δυσκολιών, όπως ήταν π.χ. η τότε απεργία των επαγγελματιών οδηγών φορτηγών, που δεν επέτρεπε να έρθει στην Κρήτη ο θόλος του πρώτου τηλεσκοπίου. Με την ευκαιρία των αναμνήσεών μου για τον Σκίνακα, ας τονίσω το πόσο δημιουργικά ήταν εκείνα τα πρώτα χρόνια, 1982-86, χάρη στη στενή καθημερινή συνεργασία του Π.Κ. με το τότε ΕΚΕΚ (μετέπειτα ΙΤΕ) και το οραματικό (αλλά και της πραγμάτωσής) "κλίμα" που επικρατούσε μεταξύ των στελεχών τους εκείνη την εποχή (τότε δημιουργήθηκαν οι Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, το Αστεροσκοπείο του Σκίνακα, οι βάσεις για την κτηριακή και άλλη υποδομή των δύο Ιδρυμάτων και σε σημαντικό βαθμό η στελέχωσή τους). Στις διηγήσεις μου για την εποχή του ΑτΣ, από ένα μικρό εκπαιδευτικό Αστεροσκοπείο σε ένα σημαντικό ερευνητικό, που συμβάλλει στην ανακάλυψη της Ιστορίας του Σύμπαντος», σημειώνει ο κ. Οικονόμου. «α αναφέρω την έλευση του υπουργού Έρευνας της Γερμανίας, με το υπηρεσιακό του αεροπλάνο, μια μέρα που ο κακός καιρός είχε μεταίωσει όλες τις πτήσεις στο Ηράκλειο. Θυμάμαι ακόμη την επίσκεψη της τότε υπουργού, Βάσως Παπανδρέου, με αρμοδιότητα και την Έρευνα, για τα εγκαίνια του Αστεροσκοπίου στον Σκίνακα. Ήταν μια επίσκεψη πολύ ευεργετική για το ΕΚΕΚ. Την επόμενη μέρα (Κυριακή ήταν) η υπουργός διέθεσε αρκετές ώρες με ενεργό ενδιαφέρον - πράγμα ασυνήθιστο - για ξενάγηση στις εγκαταστάσεις του ΕΚΕΚ (που ήταν τότε εντός του Πανεπιστημίου στην Κνωσό) και έφυγε, νομίζω, εντυπωσιασμένη από το γεγονός ότι κάποια στην Ελλάδα γίνονται πράξη τα συνθήκη, χωρίς αντίκρισμα, φευγαλέα ευχολόγια», καταλήγει ο κ. Οικονόμου.

Γιάννης Παπαμαστοράκης

«Ένα πραγματικό χρυσάφι για το μέλλον της ελληνικής Αστρονομίας»

Κοιτώντας πίσω στον χρόνο, το κυρίαρχο συναίσθημα που περιγράφει αυτή την πορεία είναι ένα δίδαγμα, σύμφωνα με τον ομότιμο καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης και πρώτο διευθυντή του Αστεροσκοπίου του Σκίνακα, Γιάννη Παπαμαστοράκη: «Ποτέ δεν πρέπει να το βάζεις κάτω. Ιδιαίτερα όταν γνωρίζεις ότι έχει δίκιο και ό,τι επιδιώκει είναι για το λαμπρό μέλλον της κοινωνίας».

Πώς όμως φαντάζεται το μέλλον και τον ρόλο του Αστεροσκοπίου ένας από τους πρωτοπόρους του εγχειρήματος; Πιστεύει ο επόμενος μεγάλος στόχος που θα βάλει ακόμα πιο ψηλά τον πήχη; «Για παρατηρησιακή έρευνα υψηλής ποιότητας πρέπει να συντρέχουν: μία πολύ καλή θέση για αστρονομικές παρατηρήσεις - που σημαίνει χαμηλό ποσοστό νέφωσης, διαύγεια και προπάντων ευκρίνεια της ατμόσφαιρας πάνω από το Αστεροσκοπείο, ευμέγεθες σύγχρονης τεχνολογίας τηλεσκόπιο, πρωτοποριακά αστρονομικά όργανα, αλλά κυρίως επιστήμονες αστροφυσικοί υψηλών προδιαγραφών. Είμαι πολύ ευτυχής που στον Σκίνακα συγκεντρώσαμε όλες αυτές τις προϋποθέσεις. Ιδιαίτερα οι νέοι συνάδελφοί μας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και στο Ινστιτούτο Αστροφυσικής έχουν εξαιρετικές ιδέες και πολύ μεγάλη όρεξη, που χωρίς καμία αμφιβολία θα οδηγήσουν την Αστροφυσική στην Ελλάδα και την Ευρώπη, με επίκεντρο την Κρήτη, σε απρόσμενα ύψη», απαντά ο κ. Παπαμαστοράκης.

Ο καθηγητής, που άνοιξε με τη γλαφυρή αφήγηση των αναμνήσεών του αυτό το επετειακό αφιέρωμα, μιλάει και για τις όμορφες αλλά και δύσκολες στιγμές σε αυτή τη διαδρομή 35 ολόκληρων χρόνων. «Η πιο όμορφη στιγμή για μένα ήταν όταν εμφανίστηκε στην οθόνη η πρώτη ψηφιακή φωτογραφία του μεγάλου Γαλαξία της Ανδρομέδας. Ήταν τέλη Σεπτεμβρίου 1986 και μόλις είχαμε εγκαταστήσει στο τηλεσκόπιο των 30 εκ., την πρώτη CCD κάμερα που λειτουργούσε ποτέ στην Ελλάδα. Συνειδητοποιήσαμε εκείνη τη στιγμή ότι με την κάμερα, η οποία μόλις είχε και χρυσίζουσα επιφάνεια, είχαμε στα χέρια ένα πραγματικό χρυσάφι για το μέλλον της ελληνικής Αστρονομίας».

Όσο για τις δύσκολες στιγμές... «Ήταν τόσες πολλές... Θα αναφερθώ σε μία από τις πρώτες: όταν τον χειμώνα του 1986, και ενώ ετοιμαζόμαστε για τα εγκαίνια, διαπιστώσαμε την απώλεια του πρώτου θόλου του Αστεροσκοπίου», καταλήγει ο κ. Παπαμαστοράκης.

Καθηγητής Gerhard Haerendel

«Μια αυθόρμητη πρωτοβουλία που έκανε το μεγάλο άλμα»

Για τον καθηγητή Gerhard Haerendel, ομότιμο διευθυντή του Ινστιτούτου Εξωγήινης Φυσικής "Max Planck" στη Γερμανία, που συνυπέγραψε τη μεγάλη αυτή προσπάθεια, το δυνατότερο συναίσθημα που «είναι ματαλειώτη έκπληξη για το ότι από μια αρχικά αυθόρμητη πρωτοβουλία του Γιάννη και εμένα, με σκοπό ένα μικρό τηλεσκόπιο για την παρατήρηση του κομήτη Χάλεϊ, τα τελευταία 35 χρόνια δημιουργήθηκαν ένα πραγματικό Αστεροσκοπείο και ένα Ινστιτούτο Αστροφυσικής. Μερικές φορές σχεδιάζεται κάτι μεγάλο και αποδεικνύεται ότι δεν είναι πραγματοποιήσιμο. Στον Σκίνακα αυτό που έγινε αναπτύχθηκε οργανικά, επειδή η ιδέα αντιστοιχούσε σε μια ανάγκη και έγινε δεκτή με αφοσίωση από τον ανθρώπινο περιβάλλον. Οι ιδέες για τον επόμενο μεγάλο στόχο πρέπει να προέρχονται από τη νέα, ενεργή γενιά και όχι από έναν γέρο. Νομίζω ότι το υψηλότερο στο Σκίνακα και οι μη ιδανικές καιρικές συνθήκες τον χειμώνα δεν ευνοούν την εγκατάσταση ενός κατά πολύ μεγαλύτερου τηλεσκοπίου. Οι επενδύσεις πρέπει να γίνουν σε αστρονομικά όργανα που θα προσαρμοστούν στο τηλεσκόπιο και η Ελλάδα θα πρέπει να γίνει μέλος του ESO. Όσον αφορά στην ευρύτερη παραγωγή της εκπαίδευσης, ωστόσο, η κατασκευή ενός πλοακού τηλεσκοπίου δεν ήταν καλή ιδέα», σημειώνει ο Γερμανός καθηγητής.

Ο καθηγητής Gerhard Haerendel μάς καταθέτει τις αναμνήσεις από τις πιο ωραίες και τις πιο δύσκολες στιγμές αυτής της πορείας: «Η ωραιότερη στιγμή ήταν μια διάλεξη για τους κομήτες, με τον Νίκο Κυλάφη να κάνει τη μετάφραση την ημέρα των εγκαίνιων στα Ανώγεια μπροστά από ένα υπέροχο κοινό. Υπήρχαν δύο εξίσου δύσκολες στιγμές. Και οι δύο κορυφώσαν στη μεταφορά του νέου θόλου στον Σκίνακα τον Φεβρουάριο του 1986, την οδήγηση του φορτηγού προς τα πίσω στο καράβι του φεριμπότ στην Ανκόνα και στον δρόμο προς τον Σκίνακα».